

ter se habet admixtum, consequens est quod nullius accidentis sit susceptivum. Hoc autem simplex unum et sublime est ipse Deus.

Deinde cum dicit, "Omnis diversitas discors; similitudo vero appetenda est;," ponit duas conceptiones pertinentes ad appetitum, ex quo definitur bonum. Nam bonum dicitur quod "omnia appetunt. Est ergo prima conceptio, quod omnis diversitas est discors, et similitudo est appetenda."

Circa quod considerandum est, quod discordia importat contrarietatem appetitus: unde illud dicitur esse discors quod repugnat appetitui. Omne autem diversum, inquantum hujusmodi, repugnat appetitui: cujus ratio est, quia simile augetur et perficitur suo simili. Unumquodque autem appetit suum augmentum et perfectionem; et ideo simile, inquantum hujusmodi est unicuique appetibile: et pari ratione diversum repugnat appetitui, inquantum diminit, et perfectionem impedit: et ideo dicit, quod "omnis diversitas," est "discors," idest ab appetitu discordans; "similitudo vero est appetenda." Contingit tamen per accidens quod aliquis appetitus abhorret simile et appetit diversum sive contrarium. Nam sicut dictum est, unumquodque primo et per se appetit suam perfectionem, quae est bonum uniuscujusque, et est semper proportionatum suo perfectibili, et secundum hoc habet similitudinem ad ipsum. Alia vero quae sunt exterius, appetuntur vel refutantur inquantum conferunt ad propriam perfectionem: a qua quidem deficit quandoque aliquid per defectum, quandoque autem per excessum. Nam propria perfectio uniuscujusque rei in quadam commensuratione consistit: sicut perfectio corporis humani consistit in commensurato calore; a quo si deficiat, appetit aliquid calidum per quod calor augetur: si autem superexcedat, appetit contrarium, scilicet frigidum, per quod ad temperamentum reducatur, in quo consistit perfectio conformis naturae. Et sic etiam unus figulus abhorret alium, inquantum scilicet aufert ei perfectionem desideratam, scilicet lucrum.

Secundam autem conceptionem ponit ibi, "Et quod appetit aliud, tale ipsum naturaliter esse ostenditur quale est illud ipsum quod appetit:," quae concluditur ex praemissis. Si enim similitudo per se est appetenda, consequenter id quod appetit aliud, ostenditur tale naturaliter esse quale est hoc quod appetit, quia scilicet naturalem inclinationem habet ad id quod appetit: quae quidem naturalis inclinatio quandoque sequitur ipsam essentiam rei, sicut grave appetit esse deorsum secundum rationem suae essentialis naturae; quandoque vero consequitur naturam alicujus formae supervenientis, sicut cum aliquis habet habitum acquisitum, desiderat id quod convenit ei secundum habitum illum. Ultimo autem epilogat, et dicit, quod suffi-

ciunt ad propositum ea quae praemissa sunt; et quod ille qui prudenter interpretatur rationes dictorum, poterit unumquodque eorum adaptare congruis argumentis: applicando scilicet ea ad debitas conclusiones, ut patebit in sequentibus.

LECTIO III.

TEXTUS

Quaestio vero hujusmodi est. Ea quae sunt, bona sunt: tenet enim omnis¹ sententia doctorum, omne quod est, ad bonum tendere. Omne autem tendit ad simile. Quae igitur ad bonum tendunt, bona² sunt. Sed quemadmodum bona sint, inquirendum est, utrumne participatione, an substantia. Si participatione, per seipsa nullo modo sunt bona: nam quod participatione album est, per se, idest eo quod ipsum est, album non est; et de ceteris qualitatibus eodem modo. Si igitur participatione sunt bona, ipsa per se nullo modo bona sunt. Non igitur ad bonum³ tendunt. Sed concessum est. Non igitur participatione bona sunt, sed substantia. Quorum vero substantia bona est, id quod sunt, bona sunt. Id autem quod sunt, habent ex eo quod est esse. Esse igitur ipsorum bonum est. Omnium igitur rerum ipsum esse bonum est. Sed si esse bonum est, ea quae sunt, in eo quod sunt, bona sunt, idemque est illis esse quod bona esse.⁴ Substantialia igitur bona sunt, quoniam non participant bonitatem. Quod si ipsum esse in eis bonum est, non est dubium quin⁵ substantialia, cum bona sint, primo sint bono similia; ac per hoc ipsum bonum⁶ erunt: nihil enim illi praeter seipsum simile est. Ex quo fit ut omnia quae sunt, Deus sint: quod dictu nefas est. Non sunt igitur substantialia bona, ac per hoc non in⁷ his est esse bonum. Non igitur in eo quod sunt, bona sunt.⁸ Sed nec participant bonitate: nullo enim modo ad bonum tenderent. Nullo igitur modo bona sunt.

EXPLANATIO

Praemissis quibusdam principiis quae sunt necessaria ad propositae quaestionis discussionem, hic accedit ad questionem propositam; et circa hoc tria facit. Primo proponit quaestionem; secundo adhibet solutionem, ibi, "Huic quaestioni talis poterit adhiberi solutio:," tertio excludit quasdam objectiones contra solutionem, ibi, "At non alba in quod sunt alba, esse oportebit ea qua alba sunt.," Circa primum duo facit. Primo

¹ Al. communis.² Al. additur ipsa.³ Al. ad bona.⁴ Al. illud est esse quod bonum esse.⁵ Al. additur etiam.⁶ Al. bona.⁷ Al. deest in.⁸ Al. non sunt igitur in eo quod sunt bona.

praemittit quod quaestio praesupponit; secundo quid in quaestione versetur dubium, ibi, "Sed quemadmodum bona sint, inquirendum est."

Dicit ergo sic esse ad propositam quaestionem accedendum, ut praesupponamus quod omnia ea quae sunt, bona sint: et ad hoc probandum inducit rationem secundum praemissa, quae talis est. Unumquodque tendit ad suum simile. Unde supra praemissum est: Quod appetit aliud, tale ipsum esse naturaliter ostendit, quale est hoc ipsum quod appetit. Sed omne quod est, ad bonum tendit. Et hoc quidem inducit secundum communem doctorum sententiam. Unde et in principio Ethic., Philosophus dicit, quod bonum enuntiant sapientes esse id quod omnia appetunt. Est enim proprium objectum appetitus bonum, sicut sonus proprium objectum est auditus. Unde sicut sonus est qui percipitur ab omni auditu; ita oportet bonum esse in quod tendit omnis appetitus: et ita, cum cujuslibet rei sit aliquis appetitus, vel intellectivus, vel sensitivus, vel naturalis; consequens est quod quaelibet res appetat bonum: et ita concluditur quod omnis res sit bona: quod quaestio intenta supponit.

Deinde cum dicit, "Sed quemadmodum bona sint, inquirendum est," ostendit quid dubium in quaestione versetur; et circa hoc tria facit. Primo proponit quaestionem; secundo objicit contra utrumque membrorum quaestionis, ibi, "Si participatione per se ipsa nullo modo sunt bona;," tertio ex hoc ulterius procedit ad excludendum primam suppositionem, "Non igitur in eo quod sunt, bona sunt¹," Dicit ergo primo, quod, supposito omnia esse bona, inquirendum est de modo, quomodo scilicet bona sint. Dicitur autem aliquid de aliquo dupliciter. Uno modo substantialiter, alio modo per participationem. Est ergo quaestio utrum entia sint bona per essentiam, vel per participationem.

Ad intellectum hujus quaestionis considerandum est, quod in ista quaestione praesupponitur quod aliquid esse per essentiam et per participationem sint opposita.² Et in uno quidem supradictorum participationis modorum manifeste verum est: scilicet secundum illum modum quo subjectum dicitur participare accidens, vel materia formam (est enim accidens praeter naturam subjecti, et forma praeter ipsam substantiam materiae): sed in alio participationis modo, quo scilicet species participat genus, hoc verum est quod species participat genus. Hoc etiam verum est secundum sententiam Platonis, qui posuit aliam esse ideam animalis, et bipedis hominis. Sed secundum sententiam Aristotelis, qui posuit quod homo vere est id quod est animal,

¹ Al. non ergo sunt in eo quod sunt.

² Al. proposita.

quasi essentia animalis non existente praeter differentiam hominis; nihil prohibet, id quod per participationem dicitur, substantialiter praedicari. Boetius autem hic loquitur secundum illum participationis modum quo subjectum participat accidens; et ideo ex opposito dividitur id quod substantialiter et participative praedicatur, ut patet per exempla quae subsequenter inducit.

Deinde cum dicit, "Si participatione, per seipsa nullo modo sunt bona," objicit contra utrumque membrum quaestionis: et primo contra hoc quod res sint bonae per participationem; secundo contra hoc quod sint bonae secundum suam substantiam, ibi, "Quorum vero substantia bona est, id quod sunt, bona sunt." Dicit ergo primo, quod si omnia sunt bona per participationem, sequitur quod nullo modo sint bona per se. Et hoc quidem verum est, si per se accipiatur inesse quod ponitur in definitione ejus de quo dicitur, sicut homo per se est animal: quod enim ponitur in definitione alicujus, pertinet ad essentiam ejus; et ita non dicitur de eo per participationem de qua nunc loquimur. Si vero accipiatur per se secundum alium modum, prout scilicet subjectum ponitur in definitione praedicati, sic esset falsum quod hic dicitur: nam proprium accidens secundum hunc modum per se inest subjecto, et tamen participative de eo praedicatur. Sicut igitur Boetius hic accipit participationem, prout subjectum participat accidens; per se autem quod ponitur in definitione subjecti; et sic ex necessitate sequitur quod si res sint bonae per participationem, quod non sint bonae per se: et hoc manifestat per exemplum: "nam id quod est album per participationem, non est album per se, id est in eo quod est ipsum," quod pertinet ad primum modum dicendi per se: et simile est de aliis qualitibus. Sic igitur si omnia entia sunt bona per participationem, sequitur quod non omnia sunt bona per se, id est per suam substantiam. Ex hoc ergo sequitur quod substantiae entium non tendant ad bonum; cujus contrarium superius est concessum, scilicet quod omnia in bonum tendant. Videtur ergo quod entia non sint bona per participationem, sed per suam substantiam.

Deinde cum dicit, "Quorum vero substantia bona est, id quod sunt, bona sunt," objicit in contrarium in hunc modum. Illa quorum substantia bona est, necesse est quod bona sint secundum id ipsum quod sunt: hoc enim ad substantiam cujuscumque rei pertinet quod concurrat ad suum esse. Sed quod aliqua sint, hoc habent ex eo quod est esse: dictum est enim supra quod est aliquid, cum esse susceperit. Sequitur igitur ut eorum quae sunt bona secundum subjectum, ipsum esse sit bonum. Si igitur omnia sunt bona secundum suam substantiam, sequitur quod omnium rerum ipsum esse sit bonum. Et

quia praemissa ex quibus argumentando processit sunt convertibilia, procedit e converso: sequitur enim e converso quod si esse omnium rerum sit bonum, quod ea quae sunt, inquantum sunt, bona sint; ita scilicet quod idem sit unicuique rei esse, et bonum esse: sequitur igitur quod sint substantialia bona ex hoc quod sunt bona, et tamen non per participationem bonitatis. Ex hoc autem quod inconueniens sequatur, ostendit subdens; et dicit, quod si ipsum esse rerum omnium sit bonum; cum ex hoc sequatur quod sint substantialia bona, consequens est etiam quod sint primo bono similia, quod est substantiale bonum, et cui idem est esse et bonum esse: et ex hoc ulterius sequitur quod omnia sint ipsum primum bonum, quia nihil praeter seipsum est simile illi, scilicet quantum ad modum bonitatis. Nihil autem aliud praeter primum bonum eodem modo est bonum sicut ipsum, quia ipsum¹ solum est primum bonum. Dicuntur tamen aliqua ei similia, inquantum sunt secundo bona derivata ab ipso primo et principali bono. Si ergo omnia sunt ipsum primum bonum; cum ipsum primum bonum nihil sit aliud quam Deus, sequitur quod omnia entia sunt Deus: quod dicere nefas est. Sequitur igitur et ea quae praemissa sunt, esse falsa. Non igitur entia omnia sunt substantialia bona, neque in eis ipsum esse est bonum, quia ex his conclusum est quod omnia sunt Deus: et ulterius sequitur quod non omnia sint bona inquantum sunt.

Deinde cum dicit, "Sed neque participant bonitatem," procedit ulterius ad removendam primam suppositionem; et dicit, quod si huic quod est entia non esse substantialiter bona, adjungatur alia conclusio quae supra inducta est, scilicet quod entia non sunt participative bona, quia per hoc sequeretur quod nullo modo ipsa ad bonum tenderent, ut supra habitum est; videtur ulterius posse concludi, quod nullo modo entia sunt bona: quod est contra id quod supra praemissum est.

LECTIO IV.

TEXTUS

Huic quaestioni talis poterit adhiberi solutio. Multa sunt quae, cum actu separari non possint, animo tamen et cogitatione² separantur; ut triangulum vel cetera a subjecta materia nullus actu separat, mente tamen segregans ipsum triangulum proprietatemque ejus, praeter materiam speculatur. Amoveamus igitur primi boni praesentiam paulisper ex animo, quod quidem esse constat:³ idque ex omnium doctorum in-

¹ *Al. omittitur* quia ipsum.² *Al. cum cogitatione.*³ *Al. contingit.*

doctorumque sententia, barbararum quoque gentium religionibus cognosci potest. Hoc igitur paulisper amoto, ponamus omnia esse quae sunt bona; atque ea consideremus¹ quemadmodum bona esse possent, si a primo bono minime defluxissent. Hic intueor in eis aliud esse quod bona sunt, aliud quod sunt. Ponatur enim una eademque substantia bona esse, gravis, alba, rotunda: tunc aliud esset illa ipsa substantia, aliud ejus rotunditas, aliud color, aliud bonitas. Nam si haec singula idem essent quod ipsa substantia, idem esset gravitas quod color, bonum quod album, et quod rotundum:² quod fieri natura non sinit. Aliud igitur tunc in eis esset esse, aliud aliquid esse; ac tunc quidem bona essent, esse tamen ipsum minime haberent bonum. Igitur si nullo³ modo essent non a bono, bona quidem essent, ac non idem essent quod bona; sed eis aliud esset esse, aliud bona esse. Quod si nihil omnino aliud essent nisi bona, neque gravia, neque colorata, neque spatii dimensione distincta,⁴ neque ulla in eis qualitas esset, nisi tantum bona essent; tunc non res sed rerum viderentur esse principium; nec potius viderentur, sed videretur: unum enim solumque est hujusmodi, quod tantum est bonum,⁶ aliudque nihil sit. Quae quoniam non sunt simplicia, esse omnino non poterant nisi ea id quod solum bonum est, esse voluisset. Idcirco quoniam esse eorum a boni voluntate defluxit, bona esse dicuntur. Primum enim bonum in eo quod est, bonum;⁵ secundum vero bonum quod⁶ ex eo fluxit, cujus ipsum esse⁷ est bonum, ipsum quoque bonum est; sed ipsum esse omnium rerum ex eo fluxit quod est⁸ primum bonum, et quod bonum tale est ut recte dicatur: In eo quod est, bonum est: Ipsum igitur eorum esse bonum est. Tunc enim in eo quod essent, non essent bona, si a primo bono minime defluxissent.

EXPLANATIO

Praemissa quaestione, et rationibus hinc inde inductis hic Boetius adhibet solutionem: et circa hoc tria facit. Primo determinat veritatem quaestionis; secundo solvit objectionem, ibi, "Quia in re soluta est quaestio:," tertio inducit quasdam objectiones contra solutionem, et solvit eas, ibi, "At non alba, in eo quod sunt alba, esse oportebit ea quae alba sunt."

Circa primum tria facit. Primo praemittit quamdam suppositionem; secundo ostendit quid illa suppositione facta sequatur circa bonitatem rerum, ibi, "Hoc igitur paulisper amoto, ponamus omnia esse quae sunt bona;," tertio ostendit qualiter se habeat bonitas rerum secundum rei veritatem, nulla suppositione facta, ibi, "Quae quoniam non sunt simplicia, esse omnino non poterant nisi ea id quod solum bonum est, esse voluisset.," Circa primum duo facit. Primo praemittit quiddam

¹ *Al. quae consideramus.*² *Al. quod bonum, et bonum quod gravitas: quod fieri etc.*³ *Fortè si cuncta, vel quid simile.*⁴ *Al. distenta.*⁵ *Al. quoniam est, eo quod est, bonum est.*⁶ *Al. quoniam.*⁷ *Al. deest esse.*⁸ *Al. omittitur est hic, et infra.*